

De Brusselse werkgelegenheid tegen de achtergrond van de sterke bevolkingsaan groei

Professor Lambert, demograaf bij de vzw ADRASS voerde in opdracht van Brussels minister van Economie en Werkgelegenheid Benoît Cerexhe een studie met betrekking tot "de Brusselse werkgelegenheid tegen de achtergrond van de sterke bevolkingsaan groei in het gewest 2010-2020".

Voor deze studie ging professor Lambert uit van bestaande gegevens:

- de demografische gegevens van STATBEL;
- de gegevens m.b.t. werkgelegenheid uit de "Enquête naar de arbeidskrachten";
- en de gegevens van het Observatorium van de Werkgelegenheid van Actiris.

Deze studie is voornamelijk toekomstgericht, ze probeert aan de hand van de beschikbare statistische gegevens en afgaand op de belangrijkste huidige demografische en sociale tendensen (evolutie van het geboortecijfer, van de immigratie, van de werkgelegenheid, enz.) een beeld te schetsen van hoe de toekomst eruit kan zien.

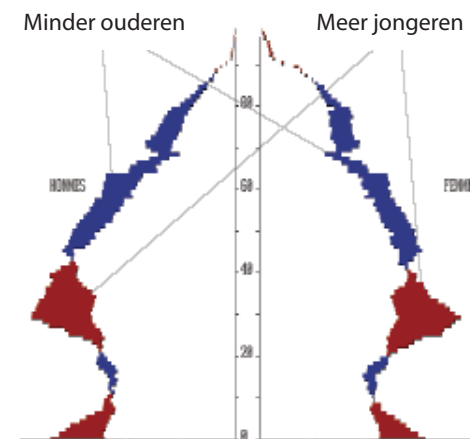
Uiteraard geven dergelijke voorspellingen in de eerste plaats slechts een aanwijzing. Ze stellen ons in staat de mogelijkheden af te tasten en, in dit geval, aan te tonen dat de doelstellingen inzake werkgelegenheid die het Brussels Hoofdstedelijk Gewest met de 6e staatshervorming kreeg toegewezen (zoals 'tegen 2020 een tewerkstellingsgraad bereiken die overeenkomt met die in Vlaanderen') ... onhaalbaar zijn!

1. Inventaris Brusselse en Belgische bevolking

Bij het vergelijken van de leeftijdspiramide van de Brusselse en de Belgische bevolking zien we dat:

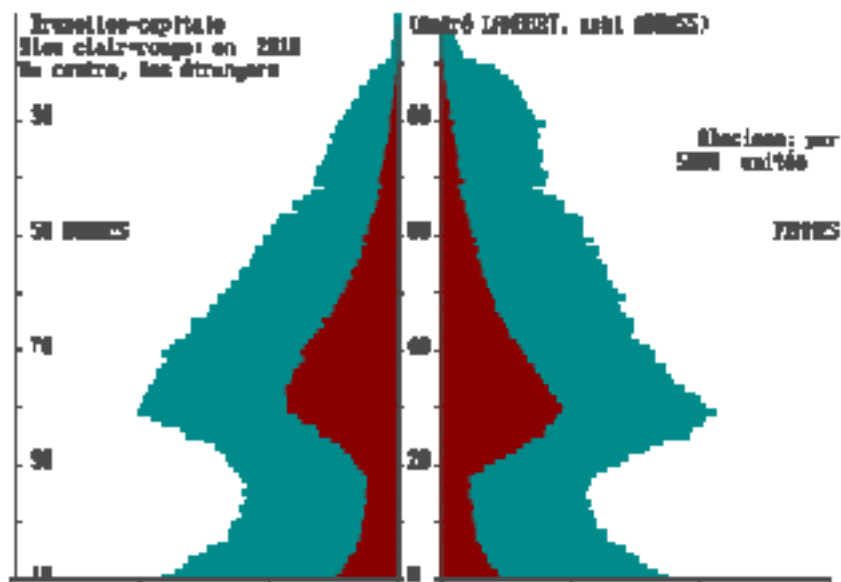
- in België de grootste groep uit veertigers bestaat, in het Brussels Gewest vormen de dertigers de grootste groep;
- er in het Brussels Gewest veel kinderen zijn;
- de Brusselse bevolking jonger is dan de Belgische.

De Brusselse bevolking en België

- jonger dan de rest van België
- zeer veel dertigers
- zeer veel kinderen

Als we de Belgische bevolking naar leeftijd en geslacht opdelen, zien we dat de internationale immigratie een belangrijke en niet onbeduidende rol speelt in de leeftijds piramide.

De Brusselse bevolkingspiramide heeft de vorm van een kerstboom, maar het is duidelijk dat deze vorm bepaald wordt door de bevolkingspiramide van de buitenlandse bevolking (rood). Die van de Belgische bevolking (blauw) is eerder cilindervormig.

Als we de variabelen die verband houden met het natuurlijk saldo (geboorte – sterfte) vergelijken met die van de migratiestromen voor de periode 2007-2009, zien we dat:

- de Brusselse vruchtbaarheid op hetzelfde niveau ligt als die in Wallonië (1,83 kinderen per vrouw) en een beetje hoger dan de vruchtbaarheid in Vlaanderen;
- het Brusselse sterftecijfer iets lager ligt dan dat in Wallonië en iets hoger dan de sterfte in Vlaanderen (jonge leeftijd van de Brusselaars);
- het extern buitenlands migratiesaldo zeer hoog en bijzonder significant is: Brussel is de toegangspoort voor buitenlandse migranten, waarvan een deel zich over de rest van het koninkrijk verspreidt.

Samenvattende tabel van het migratiesaldo

1999-2001	+1100
2002-2006	+7000
2005-2007	+7400
2007-2009	+11 000

Een vertienvoudiging in 8 jaar tijd en het migratiesaldo van 2009 is groter dan dat van 2007

2. Demografische evolutie in het Brussels Gewest tussen 2010 en 2020

Het Brussels Gewest zal in de komende 9 jaar een grote bevolkingsexplosie meemaken. Men moet die dan ook dringend meten en ervoor zorgen dat de te nemen maatregelen ook doeltreffend zullen zijn.

De ramingen 2010-2020 van de demograaf zijn zorgwekkend:

1. de Brusselse bevolking zou aangroeien met 240.000 nieuwe inwoners (+2% per jaar t.o.v. +0,8% op nationaal niveau) zodat er in 2020 1.330.000 inwoners zijn;
2. 61% van de inwoners zal tussen 20 en 65 jaar oud zijn (810.000);
3. de nu al jonge Brusselse bevolking zal verder verjongen en de gemiddelde leeftijd daalt van 38,6 naar 37,7 jaar;
4. het aantal vrouwen op vruchtbare leeftijd zou met 30% toenemen.

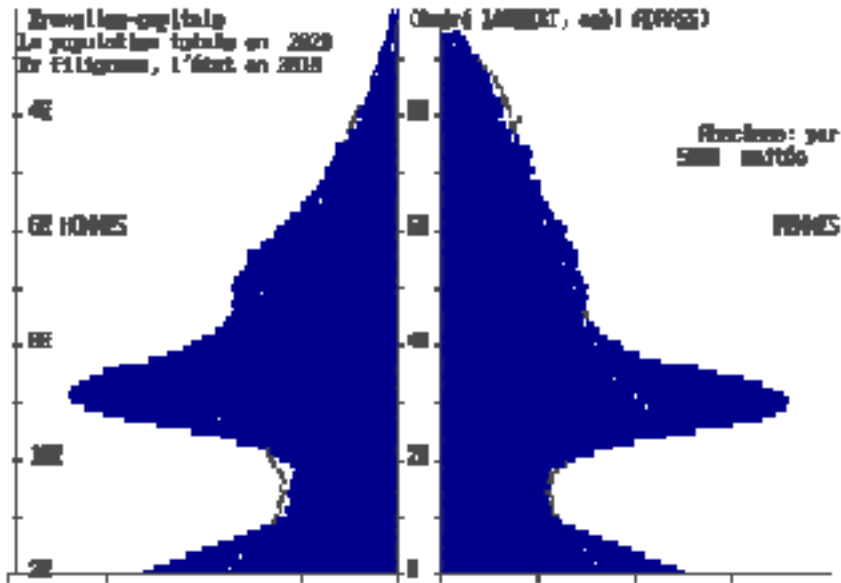
Onderstaande tabel geeft de demografische evolutie weer van de Brusselse bevolking tussen 2010 en 2020:

	2010	2020
Bevolking	1 090 000	1 329 000 + 240 000
Van 0 tot 19 ans	24,4% 266 000	22,1% 295 000
Van 20 tot 39 ans	32,4% 354 000	38,1% 506 000
Van 40 tot 59 ans	24,8% 270 000	23,1% 307 000
Ouder dan 60 ans	18,4% 200 000	16,7% 222 000
Jaarlijks groeipercentage	1,8%	2,1%

De totale bevolking neemt toe met 240.000 personen. De sterkste stijging geldt de leeftijdsgroep 20-39, die met 43% toeneemt.

De volgende tabel toont de leeftijds piramide in het Brussel Gewest in 2020

Figure 4 : La pyramide des âges en 2020. En pointillés, celle de 2010 (calculs ADRASS).

De werkelijke aangroei rond de leeftijd van 30 jaar valt vooral te verklaren door de migratiestromen. De migranten zijn immers voor het grootste deel jongeren.

Volgens de demograaf heeft ons land nooit eerder een dergelijke situatie gekend. Zelfs de baby boom na de 2e wereldoorlog zorgde niet voor zo'n sterke en gestage ontwikkeling.

Zowat 190.000 personen van de leeftijdscategorie tussen 20 en 59 jaar zullen er in de komende 10 jaar extra bijkomen op de arbeidsmarkt.

Er moeten dus nieuwe banen gecreëerd worden via de economische ontwikkeling van het Gewest. De werkzoekenden zullen ook een goede opleiding moeten genieten zodat ze aan een baan geraken.

Deze hoge cijfers zijn voornamelijk te wijten aan immigratie: elk jaar 'emigreren' 12.000 Brusselaars naar Vlaanderen en Wallonië; 24.000 buitenlanders komen langs het Brussels Gewest België binnen.

Deze demografische druk zal vereisen dat er 2 maal meer banen worden gecreëerd dan in de beide andere Gewesten. Bovendien moeten er dringend collectieve structuren worden uitgebouwd om dit publiek op te vangen: scholen, crèches, woonzorgcentra, vrijetijdscentra, enz.

3. Meerdere werkhypothese over de bevolkingsevolutie in 2020

De auteur geeft verschillende hypothesen over de evolutie van de Brusselse bevolking en onderzoekt telkens de gevolgen ervan en de weerslag op de arbeidsmarkt.

Brussel is Brussel – de tendens zet zich door

De eerste werkhypothese, die de auteur "doorzetting van de tendens" noemt, is dat de tendensen die in Brussel tussen 2007 en 2009 zijn waargenomen, zich tot 2020 doorzetten.

Onderzochte variabele	2010	2020
Totale bevolking	1.089.538	1.328.794
Op actieve leeftijd	475.385	623.377
Aan het werk	400.535	523.395
Werkloos	74.850	99.982
% 0-19-jarigen	24,4	22,1
% 20-29-jarigen	57,2	61,2
% 60-jarigen en ouder	18,4	16,7

Om met 240.000 meer Brusselaars tegen 2020 dezelfde tewerkstellingsgraad te behouden, zou het aantal Brusselaars dat aan het werk is met 123.000 eenheden moeten toenemen. Deze statistische status quo zou echter als gevolg hebben dat de werkloosheid verhoudingsgewijs met 25.000 eenheden aangroeit...

Als Brussel echter tegen 2020 niet minstens 100.000 banen creëert voor de Brusselaars, zou het werkloosheidspercentage 36% kunnen bedragen... Deze toegenomen kwetsbaarheid van de Brusselse bevolking zou tot hevige spanningen kunnen leiden.

2. De andere 4 hypothesen

Er werden ook nog vier andere hypothesen gesteld:

1. De tendensen zijn ongewijzigd, behalve dat de Brusselaars dezelfde leeftijd hebben als de Belgen;
2. De tendensen zijn ongewijzigd, behalve dat het migratiesaldo van Brussel gemiddeld hetzelfde is als dat van België (zelfde demografische gesteldheid);
3. De Brusselse tendensen op vlak van migratiesaldo en leeftijd zijn dezelfde als die in België;
4. De activiteits- en de tewerkstellingsgraad van de Brusselaars stijgen en bereiken in 2020 die van Vlaanderen; de kloof tussen mannen en vrouwen vermindert en in 2020 halen de vrouwen 90% van de cijfers voor de mannen.

Elk van de gestelde hypothesen wordt vergeleken met de 'doorzetting van de tendens' van Brussel voor de jaren 2010 en 2020.

2.1 De Brusselaars hebben de leeftijd van de Belgen

In dit scenario verdeelt men de totale Brusselse bevolking van 2010 volgens de (leeftijds-) verdeling van de Belgische bevolking. Met andere woorden, men maakt een simulatie van de Brusselse toekomst zonder rekening te houden met de demografische geschiedenis.

De onderzochte variabele	Als Brussel in 2010 de leeftijdsstructuur van Brussel heeft	Als Brussel in 2010 de leeftijdsstructuur van België heeft	Als Brussel zoals België was, dan was het verschil...
In 2010			
Totale bevolking	1 089 538	1 089 538	0
Op actieve leeftijd	475 385	452 053	- 24 432
Aan het werk	400 535	383 938	- 16 972
Werklozen	74 850	68 115	- 7 460
In 2020			
Totale bevolking	1 328 794	1 278 168	- 50 626
Op actieve leeftijd	623 377	575 307	- 48 070
Aan het werk	523 395	482 919	- 40 476
Werklozen	99 982	92 388	- 7 594

Hadden de Brusselaars de leeftijd van de Belgen gehad, dan waren er in 2010 en 2020 minder mensen op actieve leeftijd, minder aan het werk en minder werklozen.

Op basis van dit scenario zou Brussel, in 2020:

- een bevolking tellen van 1.278.168 inwoners, i.p.v. 1.328.794 (-50.626)
- 98.981 nieuwe banen moeten creëren, i.p.v. 122.860 (-23.879)
- 92.388 werklozen tellen i.p.v. 99.982 (- 7.460)

Besluit: de huidige leeftijdsstructuur in Brussel die voornamelijk te wijten is aan zijn demografische geschiedenis, vormt een echte handicap voor de huidige en toekomstige situatie op vlak van werkgelegenheid.

2.2 De Brusselaars verkeren in dezelfde demografische gesteldheid als alle inwoners van België

Voor dit scenario vertrekt de auteur opnieuw van de cijfers van Brussel (zie hoger: Brussel = Brussel), maar met een wijziging in het migratiesaldo (dat geen 1,05% meer is (het Brussels migratiesaldo) maar wel 0,59%, namelijk de gemiddelde waarde van het totale migratiesaldo van België tussen 2007 en 2009). In dit scenario zou het migratiesaldo proportioneel verdeeld zijn over de 3 gewesten van het land.

De onderzochte variabele	Als Brussel zijn eigen migratiepeil heeft	Als Brussel vanaf 2011 een 'Belgisch' migratiepeil aanneemt	Als Brussel het evenredig Belgische migratiepeil had, dan was het verschil...
In 2010			
Totale bevolking	1 089 538	1 089 538	Nul
Op actieve leeftijd	475 385	475 385	
Aan het werk	400 535	400 535	
Werklozen	74 850	74 850	
In 2020			
Totale bevolking	1 328 794	1 269 067	- 59 727
Op actieve leeftijd	623 377	590 312	- 33 065
Aan het werk	523 395	495 729	- 27 666
Werklozen	99 982	94 584	- 5 398

Met een totaal evenredig migratiesaldo dat identiek is aan dat van België, zou Brussel

- een bevolking hebben van 1.269.067 inwoners i.p.v. 1.328.794 (-59.727)
- 95.194 nieuwe banen nodig hebben i.p.v. 122.860 (-27.666)
- 94.584 werklozen tellen i.p.v. 99.982 (- 5.398)

Besluit: met gelijkblijvend tewerkstellingspercentage, zouden er duidelijk minder inspanningen nodig zijn als Brussel het Belgisch migratiesaldo had. Het migratiesaldo in het Brussels Gewest speelt een erg belangrijke rol in de demografische druk.

2.3 De Brusselaars zijn op alle punten gelijk aan de Belgen

Hier in dit scenario vertrekken we van het principe dat de Brusselse bevolking dezelfde leeftijdsverdeling kent als de Belgische bevolking en dat het Brusselse migratiesaldo identiek is aan dat van België.

De onderzochte variabele	Als Brussel Brussel is	Als Brussel in 2010 de leeftijdsstructuur van België heeft en sinds 2011 ook hetzelfde migratiesaldo als België	Als Brussel was zoals België, dan was het verschil...
In 2010			
Totale bevolking	1 089 538	1 089 538	0
Op actieve leeftijd	475 385	452 053	- 24 432
Aan het werk	400 535	383 938	- 16 972
Werklozen	74 850	68 115	- 7 460

In 2020			
Totale bevolking	1 328 794	1 226 579	- 102 215
Op actieve leeftijd	623 377	549 133	- 74 244
Aan het werk	523 395	460 769	- 62 626
Werklozen	99 982	88 364	- 11 618

Als de leeftijdsgroepen verdeeld zijn zoals in België en met een migratiesaldo dat gelijk is aan dat van België, zou Brussel:

- een bevolking hebben van 1.226.579 inwoners i.p.v. 1.328.794 (-102.215)
- 77.654 nieuwe banen nodig hebben i.p.v. 122.860 (-62.626)
- 88.364 werklozen tellen i.p.v. 99.982 (- 11.618)

Besluit: als Brussel helemaal niet zou verschillen van België, noch op vlak van leeftijdsverdeling, noch inzake migratiesaldo, dan zouden het aantal inwoners, het aantal nieuwe banen en het aantal werklozen sterk dalen.

2.4. De activiteits- en de tewerkstellingsgraad van de Brusselaars stijgen en bereiken die van Vlaanderen

De onderzochte variabele	Als Brussel in 2010 de leeftijdsstructuur van Brussel heeft	Als Brussel in 2010 de leeftijdsstructuur van België heeft	Als Brussel was zoals België, dan was het verschil ...
In 2010			
Totale bevolking	1 089 538	1 089 538	Nul
Op actieve leeftijd	475 385	452 053	
Aan het werk	400 535	383 938	
Werklozen	74 850	68 115	
In 2020			
Totale bevolking	1 328 794	1 328 794	Nul
Op actieve leeftijd	623 377	699 467	+ 76.090
Aan het werk	523 395	663.565	+ 140.170
Werklozen	99 982	35.093	- 64.889

Had Brussel de activiteits- en tewerkstellingsgraad van Vlaanderen, dan zou Brussel:

- een bevolking hebben van 1.328.794 (0)
- 263.030 nieuwe banen nodig hebben i.p.v. 122.860 (+ 140.170)
- 35.093 werklozen tellen i.p.v. 99.982 (- 64.889)

Besluit: met een activiteitsgraad vergelijkbaar met die van Vlaanderen, zou Brussel tegen 2020 263.030 extra nieuwe banen nodig hebben en zou het aantal werklozen aanzienlijk dalen.

Besluit van de hypothesen

De hoger samengevatte hypothesen werden vooral 'bedacht' om 2 gegevens aan te tonen:

- hypothesen 1, 2 en 3 tonen aan dat het Gewest minder mensen op actieve leeftijd, minder mensen aan het werk en minder werklozen zou tellen. Anders gezegd: het Brussels Gewest is het slachtoffer van zijn bevolkingsdruk...
- de laatste hypothese, waarbij men veronderstelt dat de tewerkstellingsgraad van de Brusselaars zou lijken op die van Vlaanderen, toont aan dat de toestand op vlak van werkgelegenheid problematisch zou blijven en dat er in 10 jaar tijd ongeveer 260.000 nieuwe banen gecreëerd zouden moeten worden...

Syndicale kritiek op de studie

De uitgevoerde studie is voornamelijk van demografische aard. Het kabinet van de minister van Werk beoogde meerdere doelstellingen.

Met de studie die bij Adrass besteld was, wou men de vergelijkingen tussen de gewesten weerleggen, die bijzonder ongunstig uitvallen voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

De hypothese van het kabinet van de minister is vrij eenvoudig: indien de demografische evolutie in Brussel gelijk was aan die in het land of, beter nog, die in Vlaanderen, dan zouden de resultaten inzake werkloosheid beter zijn dan wat we nu zien.

Tweede doelstelling van de studie was aan te tonen dat de toestand in de komende jaren er niet op zal verbeteren. De bevolking zou in 10 jaar tijd met zo'n 240.000 personen toenemen. Alleen al de leeftijdsgroep van 20-39 jaar zou in die periode met 43% aangroeien!!! Deze cijfers liggen hoger dan de vooruitzichten van het BISA (Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse) en van het Planbureau, waardoor men zou kunnen denken dat de maatregelen die het Gewest plant, ontoereikend zullen zijn voor de reële noden. Het ware beter geweest als men deskundigen van de verschillende instellingen met elkaar had laten praten en zo tot een studie komen waar alle actoren achter staan. Bovendien zou met de 6e staatshervorming het werkgelegenheidsbeleid geregionaliseerd moeten worden; er komt voortaan responsabilisering van de gewesten, die beloofd of gestraft zouden worden naargelang het aantal werklozen dat ze weer aan het werk krijgen. De maatstaven die worden gehanteerd, komen echter van het Planbureau ...

Voorts is de analyse louter demografisch: geen economische variabele, er wordt geen rekening gehouden met het gedrag en de evolutie van de actieve bevolking. In de studie worden gewoon verschillende scenario's uitgewerkt.

Wat gebeurt er als het beleid ongewijzigd blijft? Wat gebeurt er als Brussel Brussel niet was?! Als Brussel de percentages van Vlaanderen zou willen halen, hoeveel banen moeten we dan scheppen, enz.

Uiteindelijk is de studie belangrijk als poging tot het in cijfers gieten van de inspanningen die nodig zijn om deze toestroom van werknemers op de arbeidsmarkt het hoofd te bieden.

Samen met de werkgelegenheid zal ook de werkloosheid toenemen. (+ 120.000 actieven aan het werk en + 25.000 werklozen, op voorwaarde dat het tempo van 10.000 extra banen per jaar wordt aangehouden). Haalt de Brusselse regering deze cijfers niet, dan voorspelt de studie 224.000 werklozen in 2020 en een terugval van het tewerkstellingspeil met 10 punten. Kortom, een enorme sociale ramp.

Het is meer dan waarschijnlijk dat de opdrachtgever van de studie de bedoeling had de publieke opinie voor te bereiden op het toenemen van de werkloosheid in het kader van een demografisch doemdenken en de beleidsverantwoordelijkheid van het Gewest af te zwakken...